

terreurdaden tegen de oud-patriotten. Het doel van het bezoek was in eerste instantie de bezichtiging van Hogendijks stoomgemaal aan de Schie bij de polder Blijdorp. Nadat het gezelschap daar de lunch had gebruikt, volgde een rijtoer naar 's Lands werf, wederom de te-waterlating van een oorlogsschip, dat de naam droeg van de jonge Brunswijkse bruid, een maaltijd in het nieuwe Admiraliteitshuis op de werf en een ontvangst door de stadsregering. De pensionaris die het woord voerde, heette thans Gijsbert Karel van Hogendorp. 's Avonds woonden de gasten een voorstelling bij in de schouwburg en namen daarna afscheid. Voor de volgende dagen stonden nog bezoeken aan Haarlem en Amsterdam op hun programma.

In het koor van de Rotterdamse toejuichingen viel opnieuw de stem op van de nu emeritus-predikant Hofstede. Voor hem had het Brunswijks-Oranjuhewelijk een heel speciale betekenis, zoals hij in een gedrukte 'Nagezang' liet weten ²²). Hij zag het als de afdoening van de grote schuld, die Nederland gemaakt had 'in de dagen der beroerte'. Die schuld was de verplichting aan de Pruisische koning voor zijn prompte en doeltreffende hulp, toen de patriotten – 'een schaamteloze schaar, genaamde Vrijheidszoonen' – alle dingen die heilig behoorden te zijn, de eendracht, het recht, het geloof, de Statenbond en het stadhouderschap hadden bedorven. Maar de edelmoedige Pruisische vorst verlangde niets voor zichzelf. En wat had men om dan zijn veldheer mee te eren, daar de rijkdom, die elke stad vroeger kreeg uit de handel, mét de patriot grotendeels verdwenen was?

'Oranj' alleen bezat een kleinood, dat in waarde den dienst, aan 't Land gedaan door Brunswijks zegevaan, Indien niet overtrof, tenminste evenaarde'.

Dat kleinood was dan prinses Louise, door de tevreden veldheer geschonken aan zijn zoon, en daarmee was 'Neerlands schuld' afgedaan. Hofstede's visie mag niet altijd getuigen van goede smaak, boeiend is zij wel.

Dit was het laatste officiële bezoek van een stadhouder aan Rotterdam, het laatste spel volgens de regels van het ancien régime, waarin de prins van Oranje nog geen souverain vorst van een centraal geadministreerd land was, en waarin de regenten en burgers nog geen onderdanen waren, van hoog tot laag gelijk voor de wet.